

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้และพฤติกรรมกรเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ในการเข้าศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อหน่วยงานต้นสังกัดทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเข้าด้วยกัน ใช้วิธีการสำรวจ การประชุม สัมภาษณ์ การทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และข้อมูลส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ คือ สมรรถนะสำคัญของนักเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงในสังคมแห่งการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พื้นที่วิจัยคือชุมชนบ้านกู่กาสิงห์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 คน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 6 คน ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำนวน 4 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 24 คน ระยะเวลาในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการประชุม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินสมรรถนะสำคัญของนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ

สรุปผลการวิจัย

ศึกษากระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนบ้านกู่กาสิงห์ และแผนพื้นฐานการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านกู่กาสิงห์ พบว่า ชุมชนบ้านกู่กาสิงห์เป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถสร้างฐานการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมขึ้นมาได้อย่างมั่นคง จำนวน 6 ฐาน ได้แก่ ฐานโบราณสถานกู่กาสิงห์ ฐานพิพิธภัณฑ์ ฐานสวนเกษตรทฤษฎีใหม่ ฐานผ้าไหมพื้นบ้าน ฐานวรรณกรรมพื้นบ้าน ฐานตัดลายกระดาษพื้นบ้าน บริหารงานโดยชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวตำบลกู่กาสิงห์ บริการเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มบุคคลที่สนใจเข้าไปเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้เขียนโครงการเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ และชี้แจงโครงการในที่ประชุมคณะครู และนักเรียนทราบ พร้อมทั้งขอความร่วมมือจากคณะครูในการให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมโครงการ เมื่อได้รับอนุมัติให้ดำเนินการตามโครงการได้ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านกู่กาสิงห์ โดยการเข้าไปศึกษาในแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อศึกษาสภาพทางกายภาพของพื้นที่ การบริหารจัดการ กิจกรรมการการเรียนรู้ ได้สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากบุคคลที่เคยเข้าไปใช้บริการ พบว่า ฐานการเรียนรู้ทั้ง 6 ฐานตั้งอยู่ในเขตชุมชน นักเรียนสามารถเดินทางไปศึกษาได้ด้วยตนเอง ในการดำเนินงานแต่ละฐานจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และมีกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนดังนั้นผลการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชุมระหว่างคณะครู ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฐาน สรุปได้ว่า ฐานโบราณสถานขอม กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ศึกษาตำนานกู่กาสิงห์ รวบรวมข้อมูลตำนานกู่กาสิงห์ เล่าตำนานกู่กาสิงห์ ฐานพิพิธภัณฑ์ กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น เรียงความการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำเสนอเรียงความ ฐานสวนเกษตรทฤษฎีใหม่ กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ หลักการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจากภูมิปัญญา วิธีการประยุกต์ใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การนำเสนอการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ฐานผ้าไหมพื้นบ้าน กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ กระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการผลิตและรูปแบบสินค้า นำเสนอพฤติกรรมของผู้บริโภคสินค้าในปัจจุบัน ฐานวรรณกรรมชาวบ้าน กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ประเภทวรรณกรรมท้องถิ่น แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นกับ

เพลงไทยสากลในยุคปัจจุบัน นำเสนอคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น ฐานการตัดลายกระดาษ
พื้นบ้าน กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ความสำคัญของลายตากบและการตัดลายตากบ การ
ประยุกต์ใช้และประกอบลายตากบ การนำเสนอผลงาน จะเห็นว่าแต่ละฐานมีกิจกรรมการ
เรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งจะได้นำไปให้นักเรียนได้เลือกเรียนรู้ตามความสนใจและความ
แตกต่างระหว่างบุคคล

2. คณะครู โรงเรียนบ้านคูกาสิงห์ และตัวแทนนักเรียน เข้าสำรวจแหล่งเรียนรู้ทาง
วัฒนธรรม และสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ทำให้ได้เห็นสภาพจริงของแหล่งเรียนรู้ ผลการเข้า
ศึกษาแหล่งเรียนรู้ครั้งนี้ ทำให้คณะครู โรงเรียนบ้านคูกาสิงห์ มีความสัมพันธ์กับภูมิปัญญา
ชาวบ้านมากขึ้น และเข้าใจลักษณะทางกายภาพของแหล่งเรียนรู้ และความรู้ความสามารถของ
ภูมิปัญญาชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

3. คณะครูร่วมกันจัดทำตารางการเข้าศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชน จะเริ่ม
เข้าศึกษาตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2552 ถึงเดือน มีนาคม 2553 และแจ้งตารางการเข้าศึกษาไป
ยังแหล่งเรียนรู้ทั้ง 6 ฐาน

4. จัดตั้งครุภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครู โรงเรียนบ้านคูกาสิงห์ และปราชญ์ชาวบ้าน ได้
แต่งตั้งปราชญ์ชาวบ้านเป็นครุภูมิปัญญา มอบใบประกาศนียบัตร ให้เป็นผู้มีบทบาทเป็น
วิทยากร หรือปฏิบัติหน้าที่สอน นักเรียน และร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆระหว่างครู
นักเรียน และปราชญ์ชาวบ้าน

5. ครูประจำชั้นนำนักเรียนเข้าศึกษาในแหล่งเรียนรู้ตามตารางที่กำหนด

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ชุมชน

ผู้วิจัยร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แหล่ง
เรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชนให้กับนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. การประชุมสรุปบทเรียน การเรียนรู้ฐานเรียนรู้ทางวัฒนธรรม โดยคณะครู
ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนนักเรียนเข้าร่วมประชุม หลังจากที่มีคณะครูนำนักเรียนเข้าเรียนรู้ใน
แหล่งเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้เชิญตัวแทนคณะครู นักเรียน ปราชญ์ชาวบ้านแต่ละฐานการเรียนรู้
และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเข้าร่วมสรุปปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเพื่อเป็น
แนวทางในการปฏิบัติในการนำนักเรียนเข้าศึกษาในแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.1 ครูควรชี้แจงให้นักเรียนได้ทราบข้อระเบียบปฏิบัติ ก่อนการเข้าไปเรียนรู้ฐาน
เรียนรู้แต่ละแห่ง รวมทั้งมารยาทอันควร

1.2 ครูควรกำกับดูแลพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างใกล้ชิด

1.3 การเข้าเรียนรู้ที่ฐานทุกครั้ง เน้นคุณธรรม ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเห็นแก่ประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.4 ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของฐานการเรียนรู้แต่ละแห่งที่ไม่สามารถ จัดกิจกรรม การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมได้ เนื่องจากเป็นฤดูกาลทำนาหรืองานเทศกาลในชุมชน เช่น ช่วงเวลาออกพรรษา (บุญกฐิน) ช่วงเข้าพรรษา (บุญบวช งานแต่งงาน) ช่วงเวลาทำนาเช่น การหว่านข้าว การหว่านปุ๋ย และการเกี่ยวข้าว หรือช่วงฝนตก

1.5 ก่อนนำนักเรียนเข้าไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ ควรประสาน ไปวิทยากรประจำฐาน การเรียนรู้แต่ละแห่ง ให้ทราบล่วงหน้าด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ เพื่อจะได้เตรียมความพร้อม ด้านเวลา สถานที่ กิจกรรมให้เหมาะสม

2. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เลือกลักษณะส่วนที่สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน สรุปการวิเคราะห์มาตรฐาน สอดคล้องกับกลุ่มสาระภาษาไทย สาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรมและสาระศิลปศึกษา

3. วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลาง สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้นำการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้มาจัดทำตาราง วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ ดังตารางที่ 2 ในบทที่ 3 หน้า 81-83

4. ประชุมครูวิชาการ ครูผู้สอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ปราชญ์ชาวบ้าน เข้าร่วมประชุม เพื่อรับฟังคำชี้แจงผลการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ และการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ ที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดเนื้อหาที่จะให้นักเรียนเข้าไปเรียนรู้ การเตรียมตัว สื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้อุปกรณ์การ เรียนรู้ของปราชญ์ชาวบ้านที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน และจัดทำตารางการเข้าศึกษาแหล่ง เรียนรู้ทางวัฒนธรรม

พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านกู่กุดสิงห์ ในการเข้า ศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยนำนักเรียนเข้าศึกษาในแหล่งเรียนรู้ของชุมชนตามตารางที่ได้จัดทำร่วมกับ ปราชญ์ชาวบ้านเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนจากการเข้าศึกษาในแหล่งเรียนรู้ สรุปผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดังนี้

1. ด้านสมรรถนะสำคัญของนักเรียน ผลการประเมินหลังจากนักเรียนเข้าศึกษา ในแต่ละฐานการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

1.1 ฐานเรียนรู้โบราณสถานขอม ผลการประเมินพบว่า ความสามารถในการสื่อสาร อยู่ในระดับดีเยี่ยม ความสามารถในการคิด อยู่ในระดับดี ความสามารถในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับผ่าน ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต อยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนรวมทั้งหมด อยู่ในระดับ ดี มีค่าเฉลี่ย 2.28 คิดเป็นร้อยละ 76.00 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .253

1.2 ฐานเรียนรู้พิพิธภัณฑน์มรดกภูมิปัญญา ผลการประเมินพบว่า ความสามารถในการสื่อสารอยู่ในระดับดี ความสามารถในการคิดอยู่ในระดับดี ความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตอยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนรวมทั้งหมด อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 2.26 คิดเป็นร้อยละ 75.33 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .197

1.3 ฐานการเรียนรู้สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ ผลการประเมินพบว่า ความสามารถในการสื่อสารอยู่ในระดับดี ความสามารถในการคิดอยู่ในระดับดี ความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตอยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับดี มีคะแนนรวมทั้งหมด อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 2.26 คิดเป็นร้อยละ 75.33 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .184

1.4 ฐานการเรียนรู้ศูนย์ค้าใหม่พื้นบ้าน ผลการประเมินพบว่า ความสามารถในการสื่อสาร อยู่ในระดับดี ความสามารถในการคิด อยู่ในระดับดี ความสามารถในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับดีเยี่ยม ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต อยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับดี มีคะแนนรวมทั้งหมด อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 2.42 คิดเป็นร้อยละ 80.66 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .091

1.5 ฐานการเรียนรู้วรรณกรรมชาวบ้าน ผลการประเมินพบว่า ความสามารถในการสื่อสาร อยู่ในระดับดีเยี่ยม ความสามารถในการคิดอยู่ในระดับดี ความสามารถในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต อยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนรวมทั้งหมด อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 2.28 คิดเป็นร้อยละ 76.00 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .235

1.6 ฐานการเรียนรู้คัดลายกระดาษพื้นบ้าน ผลการประเมินพบว่า ความสามารถในการสื่อสาร อยู่ในระดับดีเยี่ยม ความสามารถในการคิด อยู่ในระดับดี ความสามารถในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับดีเยี่ยม ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต อยู่ใน

ระดับดี ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนรวมทั้งหมด อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ย 2.51 คิดเป็นร้อยละ 83.66 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .118

โดยสรุป พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ โดยสรุปผลการประเมินทั้ง 6 ฐานพบว่า ความสามารถในการสื่อสาร อยู่ในระดับ ดี ความสามารถในการคิด อยู่ในระดับดี ความสามารถในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต อยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนรวมทั้งหมด อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 2.33 คิดเป็นร้อยละ 77.66 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .151

2. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผลการสังเกตพฤติกรรมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สรุปผลการสังเกตหลังจากนักเรียนเข้าศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมทั้ง 6 ฐานแล้ว ผลการสังเกตพบว่า ด้านรักความเป็นไทย อยู่ในระดับดีเยี่ยม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับดีเยี่ยม ด้านมีวินัย อยู่ในระดับดี ด้านใฝ่เรียนรู้ อยู่ในระดับดี ด้านอยู่อย่างเพียงพอ อยู่ในระดับดีเยี่ยม ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน อยู่ในระดับดี ด้านมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับดี มีคะแนนรวมทั้งหมด อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ย 2.50 คิดเป็นร้อยละ 83.33 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .291

3. ด้านการแสดงความคิดเห็น สรุปผลการสัมภาษณ์นักเรียนหลังจากเข้าศึกษาในแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ได้ดังนี้

ด้านความรู้ที่นักเรียนมีความตื่นเต้นดีใจ เพราะได้เรียนรู้สิ่งที่ยังไม่รู้ โดยเฉพาะภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละฐาน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องต่างๆ แหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนประทับใจมากที่สุดตามลำดับคือ คือโบราณสถานเพราะรุ่นพี่ทำให้เราเห็นความพยายาม ความกล้าแสดงออก การตัดลายกระดาษ เพราะนำไปตัดเอี๊ยฮอกจูน และบั้งไฟได้ และศูนย์ผ้าไหมเพราะทำให้เราทอผ้าไหมขายเองได้

นักเรียนคิดว่าเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนคือทำให้หนูได้รู้เรื่องที่ไม่รู้สามารถนำไปให้คนอื่นรู้ด้วย ทำให้นักเรียนได้รู้ความรู้ต่างๆ มากมาย ตัดกระดาษได้ฝึกสมาธิ และได้นำไปถ่ายทอดให้ผู้อื่น ส่วนที่คิดว่านำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต คือการตัดกระดาษไปตัดลายเอี๊ยฮอกจูน เอี๊ยบั้งไฟ หรือใช้ในงานต่างๆ ได้ ส่วนเกษตรเราสามารถนำไปทำหรือปฏิบัติได้ นำไปพูดให้พี่ๆน้องๆฟังเพื่อจะได้เผยแพร่คนจะได้มาเที่ยว

แหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนคิดว่าโรงเรียนควรจัดให้นักเรียนเข้าไปเรียนรู้คือ โพนจั่นก สระแก บุญสงฆ์ วิธีการเรียนรู้ที่ชอบได้แก่ การบรรยาย และเดินชมกู่กาสิงห์

การฝึกปฏิบัติตัดตาย กระจาย การเดินเที่ยวชมสวนเกษตร กิจกรรมฐานการเรียนรู้ที่ควรปรับปรุงคือ ฐานพิพิชภัณฑ์ควรช่วยกันบริจาคเงินซื้อตู้เก็บรักษาสิ่งของ สวนเกษตรควรจัดทำพื้นที่ให้สะอาด ฐานตายกระจายควรมีสถานที่ศูนย์เรียนรู้ปีการศึกษาต่อไปอยากให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้น้องได้ทำ พุด คิดด้วย เรียนเกี่ยวกับการปลูกผัก เลี้ยงหมู ไก่ เป็ด ปลา สุนัข การไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ในอนาคตอยากให้มีความที่สนใจเรียนรู้ฐานเหล่านี้ให้เกิดความรู้เพราะถ้าไม่มีความสืบทอดการพูดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โบราณถุก่า สิ่งก็จะหายไป อยากเป็นผู้สอนน้องๆ บรรยายเรื่องโบราณสถาน ฐานตัดตายกระจาย เพราะจะได้ฉายเอ็งไฟ ฐานศูนย์ผ้าไหม อยากทำงานด้านผ้าไหมขายเป็นอาชีพสร้างรายได้

ข้อเสนอแนะการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อหน่วยงานต้นสังกัดทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะระดับแหล่งเรียนรู้

ข้อเสนอแนะระดับแหล่งเรียนรู้ ที่ได้จากแบบสอบถาม การประชุม สรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้ แหล่งเรียนรู้ควรจัดสถานที่ให้เหมาะสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สะอาดและมีความปลอดภัย จัดป้ายแสดงองค์ความรู้ พัฒนาบุคลากรให้สามารถ สื่อความหมายตรงประเด็น กระชับชัดเจน จัดทำเอกสารไว้บริการ เช่น แผ่นพับ หนังสือเล่มเล็ก เป็นต้น มีคู่มือแนวปฏิบัติในการเข้าศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีเครื่องเสียง เพื่อใช้ในการสื่อสาร การบรรยาย ตั้งเป็นกลุ่ม หรือเครือข่ายขึ้นมาในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะระดับโรงเรียน

ข้อเสนอแนะระดับโรงเรียน ที่ได้จากแบบสอบถาม การประชุมสรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้ โรงเรียนและชุมชนร่วมกันสร้างแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน โรงเรียนและหน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนทางวิชาการแก่แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โรงเรียนควรจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง กำหนดระเบียบในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดี จัดตั้งองค์กรบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อจัดการเรียนรู้ตามวิถีของชุมชน สนับสนุนให้คณะครูจัดทำแผน และจัดการเรียนรู้ให้เด็กนักเรียนอย่างแท้จริง โรงเรียนจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน โรงเรียนควรประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ข้อเสนอแนะระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่ได้จากแบบสอบถาม การประชุมสรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้โรงเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา สนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอในการทัศนศึกษาดูงาน หรือทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน ส่งเสริมให้มีโรงเรียนต้นแบบในการพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน ส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัด จัดทำเว็บไซต์ เพื่อเผยแพร่และเป็นศูนย์แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน จัดอบรมบุคลากรของโรงเรียน เพื่อสร้าง พัฒนา และบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชน อย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนงบประมาณจัดทำเอกสาร หนังสือเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะได้อภิปรายผลในเรื่อง 1. กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ 2. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในการเข้าเรียนแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม 3. ข้อเสนอแนะการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พอสังเขปตามลำดับต่อไปนี้

กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ขั้นตอนสำคัญที่จะสร้างกระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ 1) ประชุมระหว่างคณะครูและปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับกิจกรรมเรียนรู้ในแต่ละฐาน 2) คณะครูและตัวแทนนักเรียนสำรวจแหล่งเรียนรู้ และสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน สร้างความสัมพันธ์กับปราชญ์ชาวบ้าน 3) คณะครูร่วมกันจัดทำตารางการเข้าศึกษาในแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม 4) แต่งตั้งปราชญ์ชาวบ้านเป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ครูประจำชั้นนำนักเรียนเข้าศึกษาในแหล่งเรียนรู้ตามตารางที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจาก บริบทชุมชนบ้านกู่กาสิงห์มีความพร้อมในเรื่องฐานการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม

มีบุคลากรที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ มีความเสียสละ สามารถให้ความรู้แก่นักเรียนได้ ประกอบกับผู้บริหาร คณะครูในโรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ และผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้ความสำคัญ และให้ความร่วมมือ เห็นความสำคัญในการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นกระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นต้องกระตุ้นให้ครู นักเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้เห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เห็นสภาพพื้นที่ทางกายภาพของแหล่งเรียนรู้อย่างแท้จริง และได้เห็นความสามารถของปราชญ์ชาวบ้านด้วยตนเอง สร้างจิตสำนึก ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน เห็นความสำคัญของปราชญ์ชาวบ้านยกย่องให้เป็นครูภูมิปัญญา สอดคล้องกับศิริกาญจน์ โกสุม (2542 : 42-84) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอแนวคิดไว้ว่า สิ่งสำคัญที่จะกำหนดกระบวนการและแบบแผนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน คือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครู และผู้ปกครองนักเรียน ประการสำคัญที่สุดคือ เงื่อนไขทางด้านบริบทชุมชน เงื่อนไขเกี่ยวกับความคิดพื้นฐานที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน และเงื่อนไขทางด้านโรงเรียน และที่สำคัญคือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครู และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีขั้นตอนสำคัญ 8 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนร่วมดำเนินการ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม 4) การสร้างกิจกรรม 5) การต่อรองเพื่อการดำเนินการ 6) การร่วมดำเนินการ 7) การร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ 8) การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ ดังนั้นแนวทางที่จะจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมจะต้องมีการรณรงค์สร้างสำนึกร่วมโดยการสร้างกระแส นำ ทำการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปให้ประชาชนโดยตรงในทุกๆด้าน ให้สามารถจัดการศึกษาได้หลายรูปแบบ ได้ครูในมิติใหม่ มีกองทุนเพื่อการศึกษา มีหลักสูตรที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงและมีกระบวนการเรียนรู้โดยกระทำจริง ในขั้นปฏิบัตินั้น และสอดคล้องกับอมรวิรัช นาคทรพรพ และคณะ (2551 : 102) การใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้นั้นถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของโรงเรียน เพราะการใช้ชุมชนเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้เท่ากับว่าโรงเรียนได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Genuine Participation) ในการจัดการศึกษาสำหรับชุมชน

ทั้งนี้ เป็นเป้าหมายของการใช้ท้องถิ่นเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ นั่นก็เพื่อให้ชุมชนเกิดการพึ่งตนเอง ได้ทั้งในด้านการศึกษาระบบอาชีวศึกษา และการดำรงชีวิตของชุมชน อันจะนำไปสู่ กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป ส่วนประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนก็คือ การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ระหว่างโรงเรียนและองค์กรต่างๆ ในชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มภูมิปัญญา กลุ่มสตรี และกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชน ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวนี้นำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันจากการทำงานของคนในชุมชนและเป็นการจัดการศึกษาเพื่อชุมชน โดยแท้จริง

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้และพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในการเข้าศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ จากการวิจัยพบว่ามีขั้นตอนการดำเนินการ คือ 1) ประชุมคณะครู ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนนักเรียนที่เคยเข้าไปศึกษาในแหล่งเรียนรู้ เพื่อจัดทำแนวทางการเข้าศึกษาในแหล่งเรียนรู้ 2) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน 3) วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและกิจกรรม 4) เชิญปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นตัวแทนฐานการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมทั้ง 6 ฐาน ครูวิชาการและครูที่สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดเนื้อหาที่จะให้นักเรียนเข้าไปเรียนรู้ การเตรียมตัว สื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้ของปราชญ์ชาวบ้านที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน และจัดทำตารางการเข้าศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม โดยยึดตารางเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นหลักการประเมินพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในการเข้าเรียนแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ได้ดำเนินการดังนี้ นำนักเรียนเข้าศึกษาในแหล่งเรียนตามตาราง โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวม 18 ครั้ง/ชั่วโมง ผลการประเมินพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านสมรรถนะสำคัญของนักเรียนจาก 6 ฐานการเรียนรู้ พบว่า ความสามารถในการสื่อสาร อยู่ในระดับดี ความสามารถในการคิด อยู่ในระดับดี ความสามารถในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต อยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับดีเยี่ยมมี คะแนนรวมทั้งหมด อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 2.33 คิดเป็นร้อยละ 77.66 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .151 ผลการสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หลังการเรียนรู้จากฐานเรียนรู้ทั้ง 6 ฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 24 คน พบว่า ด้านรักความเป็นไทย อยู่ในระดับดีเยี่ยม ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับดีเยี่ยม ด้านมีวินัย อยู่ในระดับดี ด้านใฝ่เรียนรู้ อยู่ในระดับดี

ด้านอยู่อย่างเพียงพอ อยู่ในระดับดีเยี่ยม ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน อยู่ในระดับดี ด้านมีจิต
 สาธารณะ อยู่ในระดับดี มีคะแนนรวมทั้งหมด อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ย 2.50 คิดเป็น
 ร้อยละ 83.33 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .291 ทั้งนี้เนื่องจาก มีการวิเคราะห์หลักสูตร
 แกนกลางการศึกษาพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้
 จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ครูกับปราชญ์ชาวบ้านมีการประสานงานเพื่อเตรียมการสอนให้กับ
 นักเรียน นักเรียนได้เรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน หรือจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น
 ห้องสมุด คันคว่าในอินเตอร์เน็ต โดยเรียนรู้ได้ทั้งในชั่วโมงเรียนและหาความรู้เพิ่มเติมนอก
 เวลาเรียนตลอดเวลา นักเรียนจัดทำเพิ่มผลงาน และส่งครูเป็นระยะๆ ทำให้นักเรียนมี
 ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา
 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ครูดูแลนักเรียน
 และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานที่จริง ทำให้นักเรียนเห็น
 คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความรักความเป็นไทย มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้
 อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงานและมีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับขจิต ฝอยทอง
 (2550 : 7-71) ได้ศึกษาผลการจัดเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ
 กระบวนการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน
 หนองรีประชานิมิต อำเภอป้อพลอย จังหวัดกาญจนบุรีผู้วิจัยได้ใช้สื่อเป็นสถานที่จริงเป็นแหล่ง
 เรียนรู้ในท้องถิ่น (Rural Resource Center) นักเรียนเลือกศึกษาแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ หอดูดาว
 เกิดแก้ว ตำบลหลุมรั้ง อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติรัตนโกสินทร์ (ถ้ำธารลอด) ตำบลเขา
 โจด ฟาร์มเลี้ยงกบ (Frog Farm) หมู่ที่ 5 ตำบลหนองรี ฟาร์มเลี้ยงไก่ (Chicken Farm) หมู่ที่ 6
 หมู่บ้านนพเกล้า ตำบลหนองกร่าง ไร่ตัดประรด หมู่บ้านหนองหวาย ตำบลหนองกร่าง นาข้าว
 หมู่บ้านลำอิฐ อำเภอป้อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี โดยวิทยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็น
 ผู้ให้ความรู้ นักเรียนศึกษาและทำการวิจัยตามกระบวนการเรียนรู้ เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง
 ตรงตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่าง
 ประเทศ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนตามแนวทาง
 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สรุปได้ว่า ผลการประเมินตนเองของนักเรียน
 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ก่อนการทดลองมีคะแนน
 เฉลี่ยเป็น 31.11 หลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยเป็น 42.80 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผล
 การประเมินของเพื่อนนักเรียนหลังการเรียน พบว่าหลังการทดลองผู้วิจัยได้ดำเนินการให้
 เพื่อนของนักเรียนทำแบบประเมินหลังการทดลองได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 42.15 และมารศรี ไทย

บุญเรื่อง (2537 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ และแบบผสมผสานที่มีต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ได้ผลการศึกษา ดังนี้ พฤติกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่และแบบผสมผสานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบผสมผสานหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การตัดสินใจเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่และแบบผสมผสานไม่แตกต่างกัน การตัดสินใจเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่หลังการทดลองสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

ผลการสัมภาษณ์ด้านความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเข้าเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน หลังการเรียนรู้จากฐานเรียนรู้ทั้ง 6 ฐาน โดยการสัมภาษณ์ พบว่า ความรู้สึกของนักเรียนที่โรงเรียนจัดให้เข้าเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชนนักเรียนส่วนใหญ่ ดีใจมาก เพราะจะมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน รู้สึกดีใจเพราะได้เรียนรู้สิ่งที่เราไม่รู้และจะได้อธิบายให้รุ่นน้องฟัง ดีใจที่มีการจัดกิจกรรมในแต่ละฐาน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องต่างๆ กิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านในแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม นักเรียนประทับใจแหล่งเรียนรู้ใดมากที่สุด โบราณสถานเพราะรุ่นพี่ทำให้เราเห็นความพยายาม ความกล้าแสดงออก และเกิดประโยชน์ การตัดลายกระดาษ เพราะนำไปตัดเอีฮอกจูน และบั้งไฟได้ และศูนย์ผ้าไหมเพราะทำให้เราทอผ้าไหมขายเองได้ การเข้าไปเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมครั้งนี้ นักเรียนคิดว่าเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร ทำให้หนูได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสามารถนำไปเล่าให้คนอื่นฟังได้ และทำให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ไม่สูญหายไป ทำให้นักเรียนได้รู้ความรู้ต่างๆ มากมาย มีความอดทนในการศึกษา และตัดกระดาษได้ฝึกสมาธิ และได้นำไปถ่ายทอดให้ผู้อื่น นักเรียนคิดว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้ จากภูมิปัญญาชาวบ้าน จะนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตอย่างไรบ้าง ทำให้เรานำวิธีการตัดกระดาษไปตัดลายเอีฮอกจูน เอีฮอกจูน หรือใช้ในงานต่างๆ ได้ ส่วนเกษตรกรเราสามารถนำไปทำหรือปฏิบัติได้ นำไปพูดให้พี่ๆ น้องๆ ฟังเพื่อจะได้เผยแพร่ไป คนจะได้มาเที่ยวเยอะๆมีแหล่งเรียนรู้ใดบ้างที่นักเรียนคิดว่าดีและน่าสนใจและต้องการให้โรงเรียนจัดให้นักเรียนเข้าไปเรียนรู้

บ้าง โพนซึนิก สระแก บุญสรงคู่ นักเรียนชอบวิธีการเรียนรู้แบบใดมากที่สุด การบรรยาย และเดินชมทุ่งกาสิงห์ การฝึกปฏิบัติตัดคล้ายกระดาษ การเดินเที่ยวชมสวนเกษตร นักเรียนคิดว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะการเรียนรู้ใดที่ควรปรับปรุง และควรเป็นอย่างไรฐานพิพิธภัณฑ์ควรให้เราช่วยกันบริจาคเงินซื้อตู้เก็บรักษาสิ่งของสวนเกษตรควรเพราะไม่สะอาด ควรทำความสะอาด ฐานคล้ายกระดาษยังไม่มีศูนย์เรียนรู้ นักเรียนโปรดให้คำแนะนำว่าในปีการศึกษาต่อไป โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบใดกับนักเรียนรุ่นน้อง อยากให้น้องได้เรียนรู้ ฐาน 6 ฐาน ให้น้องได้ทำ พุด คิดด้วย, รุ่นน้องควรเรียนเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การปลูกผัก เลี้ยงหมู ไก่ เป็ด ปลา สุนัข เป็นต้น, ให้นักเรียนรุ่นน้องไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ในแหล่งโบราณสถาน ในอนาคตนักเรียนอยากเป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญา ฐานการเรียนรู้ใดมากที่สุดเพราะอะไร ฐานโบราณสถาน ในอนาคตอยากให้มีคนที่สนใจเรียนรู้ ฐานเหล่านี้ให้เกิดความรู้เพราะถ้าไม่มีคนสืบทอดการพูดเกี่ยวกับโบราณทุ่งกาสิงห์ก็จะหายไป อยากเป็นผู้สอนน้องๆ บรรยายเรื่องโบราณสถานต่างๆ ให้น้องฟัง, ฐานตัดคล้ายกระดาษ เพราะจะได้ลายเอंब้างไฟ, ฐานศูนย์ผ้าไหม หนูอยากทำงานด้านผ้าไหม จะทำผ้าไหมขายเป็นอาชีพ สร้างรายได้ สอดคล้องกับประมวล ะสี (2543 : 60-61) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนควรเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ควรสำรวจและสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพิ่มขึ้นให้เป็น แหล่งเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นทุ่งนา ป่าเขา แหล่งน้ำ วัด แหล่งอนุรักษ์ป่า แหล่งอนุรักษ์สัตว์ กลุ่มอาชีพต่างๆ พิพิธภัณฑ์ตำบล การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานในชุมชน ครูและนักเรียนควรเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน เช่น ทำเกษตร หัตถกรรม แปรรูปอาหาร งานช่าง ธุรกิจ ชุมชน การท่องเที่ยว การแพทย์แผนไทย การทำมาหากิน เพื่อที่จะได้ทำงานเป็น จัดการเป็น อยู่ร่วมกันเป็น มีอาชีพ แก้ปัญหาเศรษฐกิจ และเป็นการพัฒนาศีลธรรมไปด้วย

ข้อเสนอแนะการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ทาง วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาวิจัยพบว่า

ข้อเสนอแนะระดับแหล่งเรียนรู้คือ ควรจัดสถานที่ให้เหมาะสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสะอาดและมีความปลอดภัย มีการจัดนิทรรศการถาวร การพัฒนาบุคลากร ภูมิปัญญาชาวบ้าน จัดทำเอกสารเอกสารคู่มือ เครื่องเสียง มีเครือข่ายการทำกิจกรรม จากการศึกษา นโยบายการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ของ 2 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการและสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร คณะวิจัย สรุปข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดห้องสมุด โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่านและ

ศึกษา ค้นคว้าวิจัยใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้มีความหลากหลายในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ เช่น ทักษะศึกษา การบริการสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ บริการด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสืบค้น บริการประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานภาพมาใช้บริการได้ สร้างเครือข่ายห้องสมุดเพื่อเชื่อมโยงแหล่งความรู้ มีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน บริษัท ห้างร้าน กำหนดแผนพัฒนาห้องสมุดอย่างต่อเนื่องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุด โดยให้ประชาชนร่วมกำหนดแผนพัฒนาห้องสมุด จัดนิทรรศการที่สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามลักษณะของท้องถิ่น และสะท้อนให้เห็นความหลากหลายของวัฒนธรรมในท้องถิ่น พัฒนาให้ห้องสมุดประชาชนมีบทบาทเป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน พัฒนาห้องสมุดประชาชนให้เป็นศูนย์กลางความร่วมมือขององค์กรต่างๆ เช่น สถานที่ในการจัดกิจกรรมร่วมกันของชุมชนแหล่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนข้อเสนอเชิงนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ของห้องสมุดประชาชนที่มีต่อการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ข้อเสนอแนะระดับโรงเรียน สร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับวิถีชุมชนประสานองค์กรภาครัฐและเอกชน จัดทำแผนพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้ การกำหนดระเบียบในการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดตั้งองค์กรบริหารจัดการ สนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการสอนแหล่งเรียนรู้ จัดทำทะเบียน สนับสนุนงบประมาณ และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับปรีชา มาละวรรณโณ (2545 : 9-10) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน ฝ่ายบริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ต้องตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้โรงเรียนและชุมชนร่วมกันพัฒนา ให้โรงเรียนและชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสำหรับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนและผู้สนใจ โรงเรียนมีนโยบายและแผนการดำเนินงานและโครงการของโรงเรียนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการนิเทศและติดตามการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง หมวควิชาทุกหมวควิชามีแผนและโครงการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญ สนใจ เอาใจใส่ และติดตามผลอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดนโยบายส่งเสริมให้โรงเรียนและคณะครู ระดับชั้นต่างๆ ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

และคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้มีโรงเรียนต้นแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนา แหล่งเรียนรู้การสร้างเครือข่าย จัดทำเว็บไซต์ อบรมบุคลากร การศึกษาดูงาน ประเมินผล สนับสนุนงบประมาณ จัดทำเอกสาร เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับปรัชญา มาละวรรณ โธ (2545 : 9) ควรกำหนดนโยบายแผนระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายกรมสามัญศึกษา ในเรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระดับจังหวัดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ควร จัดให้มีการอบรมสัมมนาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรให้ขวัญกำลังใจ และรางวัลเพื่อเป็นเกียรติแก่โรงเรียนที่พัฒนา แหล่งเรียนรู้ดีเด่นของจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบไปด้วย ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำผลการวิจัยไปใช้ ควรคำนึงถึงสภาพทางสังคม วัฒนธรรมของแต่ละ ชุมชน โดยเฉพาะการสนับสนุนจากผู้บริหาร คณะครูและชุมชน

1.2 ก่อนนำผลการวิจัยไปใช้ควรที่จะชี้แจงให้กับคณะครู คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ได้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรสนับสนุนให้ชุมชนได้ทำวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ของชุมชน ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้